

Uitwendige parasieten bij geiten

Tekst: Herman Scholten, GD – Foto's: GD

Uitwendige parasieten of ectoparasieten veroorzaken vaak huidafwijkingen die (meestal) gepaard gaan met ernstige jeuk. Deze aandoeningen kunnen leiden tot achteruitgang van de conditie en de melkproductie van de geit. Bestrijding en behandeling van ectoparasieten is niet eenvoudig. Veel middelen zijn niet geregistreerd voor gebruik bij geiten en zeker niet bij geiten die melk voor menselijke consumptie produceren. Insleep voorkomen is daarom van groot belang.

Tot de ectoparasieten behoren luizen, teken, mijten en vliegen. Deze kunnen zich alleen handhaven door te leven in of op de gastheer. Ze beschadigen de huid en de vacht of het haarkleed: sommige ectoparasieten zuigen bloed en weefselvocht, andere leven van huidschilfers en haren.

Luizen

Luizen zijn onder te verdelen in bloedzuigen-

de en bijtende luizen. De bloedzuigende luis *Linognathus setosus* komt regelmatig bij de geit voor. Deze luis is donkerblauw van kleur en is met het blote oog waarneembaar. Bloedzuigende luizen leven van bloed en weefselvocht. Voorkeursplaatsen zijn de nek, de onderbuik en naast en boven de uier. Aantasting door grote aantallen bloedzuigende luizen kan naast onrust, conditie- en productieverlies ook groeivertraging en bloedar-

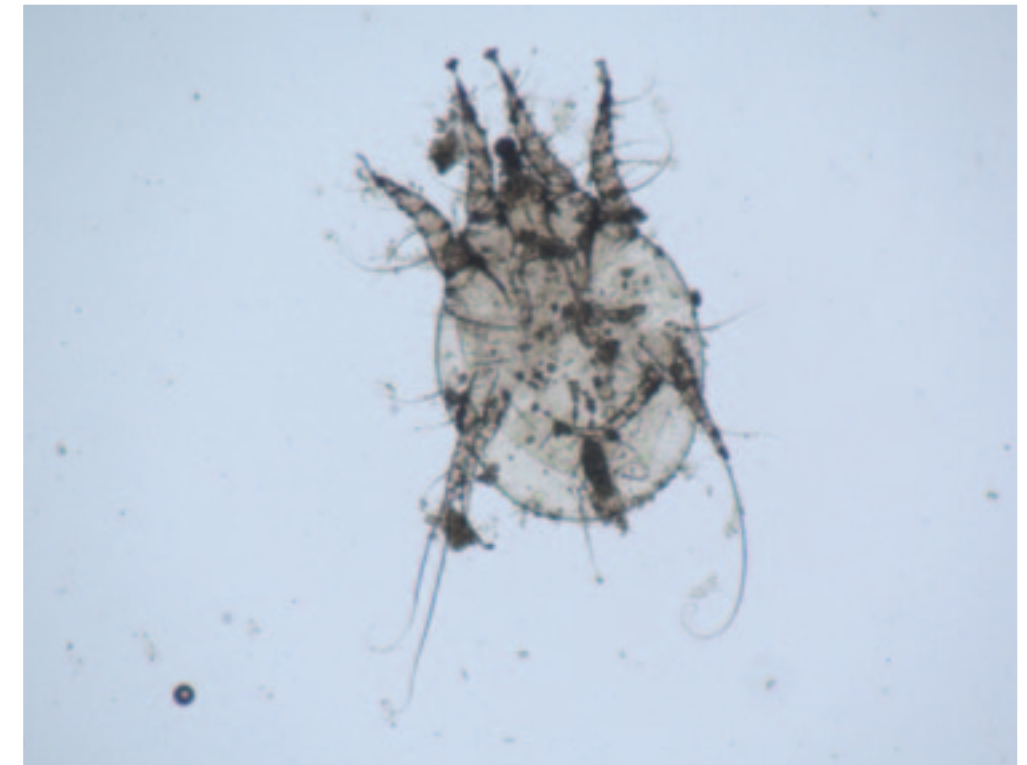
De knut (*Culicoides*) die blauwtong veroorzaakt behoort niet echt tot de ectoparasieten, maar veroorzaakt wel veel onrust bij geiten.

moede veroorzaken, zeker bij lammeren. De luizen veroorzaken ernstige jeuk, huidontstekingen en eczeem. De geiten schuren en likken zich veel, waardoor kale plekken kunnen ontstaan. Vooral in het najaar treden deze symptomen op, maar ook in het voorjaar kunnen zich problemen met luizen voordoen.

Bijtende luizen die bij geiten kunnen voorkomen zijn *Damalinea caprae* en *Damalinea ovis*. De bijtende luizen zijn klein, donkerrood van kleur en leven vooral van huidschilfers en haarresten. Volwassen luizen leggen eitjes (neten) in de haren van de geit. Hieruit ontstaan, na enkele vervellingen van de larve, weer volwassen luizen. Zowel de luizen als de neten zijn met het blote oog nog net waarneembaar.

Schurftmijten

Bij de geit komen vier verschillende soorten schurftmijten voor: *Psoroptes ovis*, *Chorioptes (b)ovis*, *Sarcoptes scabiei (ovis)* en *Demodex ovis*. De schurftmijt *Psoroptes ovis*, die bij het schaap wolschurft veroorzaakt, is de belangrijkste. Deze komt bij de geit vooral voor bij de oren. Het is dezelfde mijt die oorschurft bij het konijn veroorzaakt. De *Psoroptes ovis* legt eitjes in de haren of in de huid van de geit en graaft zich als het ware door de opperhuid. Het duurt ongeveer 3 tot 5 dagen voordat de eitjes uitkomen. De totale levenscyclus is ongeveer 14 tot 28 dagen. Geiten met schurft veroorzaakt door *Psoroptes ovis* zijn erg onrustig en nemen minder voedsel op, met bloedarmoede en vermagering tot gevolg. De geiten kunnen uiteindelijk sterven. Deze vorm van schurft komt voornamelijk in de zomer voor, maar kan ook in de wintermaanden en het voorjaar optreden. Alvorens een behandeling in te stellen, is het belangrijk om microscopisch te laten onderzoeken of *Psoroptes ovis* inderdaad de oorzaak is. Het te onderzoeken monstermateriaal dient genomen te zijn op de overgang van een stuk gezonde naar aangedane huid, liefst van meerdere dieren. Wanneer de diagnose wordt gesteld, is een behandeling van het gehele koppel en de omgeving nodig. Daarbij is het belangrijk om rekening te houden met de levenscyclus van de mijt. Bestrijdingsmid-

De schurftmijt *Psoroptes ovis* komt bij geiten vooral bij de oren voor. Om de soort te herkennen is microscopisch onderzoek aan te raden.

delen werken namelijk meestal tegen de volwassen mijten en niet tegen de eitjes. Hierdoor is bij schurft na 10 tot 14 dagen een tweede behandeling nodig. Schurft wordt vaak een bedrijf binnengehaald door aankoop van besmette geiten, maar ook door gebruik te maken van besmette materialen, zoals transportmiddelen, scheer- en klauwbehandelingsgereedschap of kleding. *Chorioptes (b)ovis* heeft een cyclus die vergelijkbaar is met die van *Psoroptes ovis*, alleen de cyclus is langer (20 tot 27 dagen). Deze veelvoorkomende mijt kan been- en kootschurft veroorzaken, maar is zelden aanleiding voor problemen. *Sarcoptes scabiei (ovis)* speelt in Nederland geen rol van betekenis. *Demodex ovis*, ook wel haarzakmijt genoemd, komt vooral voor op de kop, de onderkant van de buik, de binnenkant van de dij en de voorhuid en schede. *Demodex*-schurft speelt bij de geit geen rol van betekenis in ons land. Een aandoening met de *Demodex*-mijt geeft geen jeuk.

Vliegen en muggen

Vliegen en muggen worden niet echt tot de ectoparasieten gerekend, maar veroorzaken vaak wel veel onrust bij geiten. Vliegen kunnen de overbrengers zijn van bacteriën als *Staphylococcus aureus* (de veroorzaker van een blauwuier). Ook zijn er vliegen die bij voor-

keur eitjes leggen in vochtige, warme afgeschermdede lichaamsholtes. De larven die hieruit komen veroorzaken de vliegenlarfziekte ofwel myiasis. Overlast door vliegen dient in een vroeg stadium te worden aangepakt en begint met een goede hygiëne in en om de stal. Melkresten, voorresten en mest zijn goede plaatsen voor de vliegen om eieren te leggen. Goede ventilatie zorgt ervoor dat de stal voor de vliegen minder aantrekkelijk is om eieren te leggen. Er zijn gespecialiseerde bedrijven die meestal vroeg in het jaar beginnen met het achterhalen van de oorzaak van de vliegenoverlast en een gerichte aanpak uitvoeren. Bij aanhoudende overlast door vliegen kan het verstandig zijn om zo'n bedrijf in te schakelen. Muggen kunnen bijvoorbeeld blauwtong en het Schmallenbergvirus overbrengen. Stilstaand water en plassen in en rondom de boerderij zijn ideale plaatsen voor muggen om eieren te leggen en zich hierin in groten getale te vermeerderen. Uiteraard worden niet alle huidafwijkingen bij geiten veroorzaakt door ectoparasieten. Andere mogelijke veroorzakers zijn schimmels, bacteriën, virussen, vergiftigingen of tekorten aan bepaalde stoffen. Voordat besloten wordt om tot een behandeling tegen ectoparasieten over te gaan, is het belangrijk om een diagnose te stellen. ✓